

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

HELLENIC REPUBLIC

Α.ΔΙ.Π.

Η.Ο.Α.Α.

ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

HELLENIC QUALITY ASSURANCE AGENCY
FOR HIGHER EDUCATION

Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση
Ενημερωτικό Φυλλάδιο

Έκδοση 3.0

Ιούλιος 2007

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ 56
117 42 ΑΘΗΝΑ

56 SYGROU AVENUE
11742 ATHENS, GREECE

Πίνακας Περιεχομένων

1. Η Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.....	1
1.1 Σκοπός της Διασφάλισης Ποιότητας.....	1
1.2 Η χρησιμότητα του συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας.....	1
1.3 Η Διασφάλιση Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ευρώπη	2
1.4 Η Διασφάλιση Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα	2
1.5 Η ΑΔΙΠ και ο ρόλος της.....	3
1.6 Κριτήρια και Δείκτες Διασφάλισης Ποιότητας	4
2. Το σύστημα Διασφάλισης της Ποιότητας.....	5
2.1 Διαδικασία ετήσιας αποτίμησης και Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις	5
2.2 Διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης από την ίδια την Ακαδημαϊκή Μονάδα	7
2.3 Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης από Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων	8

1. Η Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση¹

1.1 Σκοπός της Διασφάλισης Ποιότητας

Σκοπός του συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση είναι η καθιέρωση μιας ενιαίας προσέγγισης, σε πανελλαδικό επίπεδο, για την καταγραφή, την κατανόηση, και τη συστηματική αποτίμηση του έργου των Ακαδημαϊκών Μονάδων (Τμημάτων ή Σχολών) και, συνεπώς, των Ιδρυμάτων στα οποία ανήκουν. Κύριος στόχος είναι η ενίσχυση αυτών στην επίτευξη της αποστολής τους, στο πλαίσιο της φυσιογνωμίας και της ιδιαιτερότητας με τις οποίες διακρίνονται από άλλες Μονάδες ή Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης του εσωτερικού ή του εξωτερικού.

Σε εθνικό επίπεδο, η προοπτική της διασφάλισης ποιότητας αποσκοπεί στην αντικειμενική τεκμηρίωση αλλά και στην ορθολογική κατανόηση της πορείας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στη χώρα, με απώτερο στόχο τη διαμόρφωση τεκμηριωμένης εισήγησης για λήψη μέτρων, για ίδρυση ή βελτίωση θεσμών και για διαμόρφωση κατευθύνσεων ή άλλων στρατηγικών βελτίωσης και διασφάλισης της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Το σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας *δεν αποβλέπει* στη συγκριτική κατάταξη ή στη βαθμολόγηση των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, των Ακαδημαϊκών Μονάδων τους ή των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Σε ποιους αφορά η Διασφάλιση Ποιότητας

Η Διασφάλιση Ποιότητας αφορά σε όλα τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας. Η διασφάλιση ποιότητας λειτουργεί *αυτοτελώς* σε επίπεδο Ακαδημαϊκών Μονάδων, όπως και συνολικά στα Ιδρύματα, δια μέσου των Ακαδημαϊκών Μονάδων τους, και έχει ως σκοπό τη συνεχή βελτίωση του παραγόμενου από αυτά έργου.

1.2 Η χρησιμότητα του συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας

Μέσα από το σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας και τις διαδικασίες που περιλαμβάνει, τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας διατυπώνουν την αντίληψή τους για την αποστολή τους, καταγράφουν τους τρόπους που χρησιμοποιούν για να την επιτύχουν, διαμορφώνουν και αξιολογούν τα μέσα που απαιτούνται προς τούτο. Έτσι αναδεικνύουν το επίπεδο ποιότητας της διδακτικής, ερευνητικής και διοικητικής λειτουργίας τους, υποβοηθούν τη λήψη αποφάσεων από τα εσωτερικά τους όργανα και το εξωτερικό τους περιβάλλον για μέτρα βελτίωσης του επιπέδου αυτού και, επομένως, τεκμηριώνουν το δικαίωμά τους για ισότιμη συμμετοχή στο εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο ακαδημαϊκό γίγνεσθαι.

Τα αποτελέσματα των διαδικασιών που περιλαμβάνει το σύστημα διασφάλισης ποιότητας χρησιμοποιούνται πολλαπλά:

1. Στη λήψη αποφάσεων αυτοτελώς από τις ίδιες τις Ακαδημαϊκές Μονάδες,
2. Στη λήψη αποφάσεων αυτοτελώς σε επίπεδο Ιδρύματος, και
3. Στη λήψη αποφάσεων αρωγής από την Πολιτεία προς τις Ακαδημαϊκές Μονάδες και τα Ιδρύματα στο βαθμό που η ανάγκη τεκμηριώνεται μέσα από τη διαδικασία διασφάλισης της ποιότητας .

¹ Προσχέδιο αυτού του κειμένου είχε σταλεί στα Ιδρύματα Ακαδημαϊκής Εκπαίδευσης τον Φεβρουάριο 2007 για να χρησιμεύσει ως βάση δημιουργικού διαλόγου. Οι παρατηρήσεις και τα σχόλια που διατυπώθηκαν αξιοποιήθηκαν από την ΑΔΙΠ στην οριστική του διαμόρφωση και στη σύνταξη των νέων συμπληρωματικών οδηγιών που επισυνάπτονται.

1.3 Η Διασφάλιση Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ευρώπη

Η εύλογη απαίτηση για Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση αποτελεί βασικό στόχο του *Ευρωπαϊκού Ενιαίου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (European Higher Education Area – EHEA)*, στον οποίο έχει ενταχθεί, μαζί με 45 άλλες ευρωπαϊκές χώρες, και η Ελλάδα. Υπεύθυνη για τον συντονισμό, τη διατύπωση κοινών σταθεροτύπων και κατευθυντήριων οδηγιών και τη διαμόρφωση καλών πρακτικών, είναι η *Ευρωπαϊκή Ένωση για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (European Association for Quality Assurance in Higher Education - ENQA)*, η οποία ιδρύθηκε το 2000 με σκοπό την προαγωγή της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας. Στην ENQA έχουν ήδη ενταχθεί οι εθνικοί φορείς Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση και την Έρευνα, το έργο των οποίων έχει πιστοποιηθεί με εξωτερική - από τρίτους - αξιολόγηση.

Σύμφωνα με την ENQA και την απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών Παιδείας της Ε.Ε. (Berlin communiqué) οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τις διαδικασίες Διασφάλισης Ποιότητας είναι²:

- Το υψηλό αίσθημα ευθύνης των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων, απέναντι στους φοιτητές/σπουδαστές και την κοινωνία γενικότερα, για την παροχή υψηλής ποιότητας ανώτατης εκπαίδευσης
- Η θεμελιώδης σημασία της αυτονομίας των Ιδρυμάτων, πάντοτε άρρηκτα συναρτημένη με τη μεγάλη ευθύνη που η αυτονομία συνεπάγεται
- Η ανάγκη να καθιερωθεί μία αποτελεσματική ως προς τους στόχους εξωτερική διαδικασία διασφάλισης της ποιότητας, η οποία όμως δεν θα επιβαρύνει δυσανάλογα τα αξιολογούμενα Ιδρύματα.

Οι κοινοί σταθερότυποι και οι κατευθυντήριες οδηγίες της ENQA βασίζονται σε γενικά αποδεκτές αρχές και αποσκοπούν:

- Στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Στην υλοστήριξη και υποβοήθηση των ΑΕΙ στη διαχείριση και βελτίωση της ποιότητάς τους και συνακόλουθα, στην ενίσχυση, καταξίωση και δικαίωση της αυτονομίας τους
- Στη διαμόρφωση ενιαίου πλαισίου για το έργο των φορέων Διασφάλισης Ποιότητας, και
- Στην καθιέρωση διαφανούς, απλής και κατανοητής διαδικασίας Εξωτερικής Διασφάλισης Ποιότητας.

1.4 Η Διασφάλιση Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Με τον Ν. 3374/2005 θεσμοθετείται η διασφάλιση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, όπως έχουν ήδη πράξει οι υπόλοιπες 45 χώρες της Ευρώπης.

Ο θεσμός αυτός ενισχύει την αυτοτέλεια των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, καθώς αναθέτει την ευθύνη της αξιολόγησης του έργου τους στα ίδια τα Ιδρύματα μέσω της αυτοαξιολόγησής τους με διαφανείς και συστηματικές διαδικασίες, στις οποίες συμμετέχουν και οι φοιτητές.

² ENQA, *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*, 2005, "Context, Aims and Principles," p. 10.

Τα βασικά σημεία του Ν. 3374/2005 που αφορούν στο σύστημα διασφάλισης ποιότητας είναι:

- Οι διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση
- Τα κριτήρια και οι δείκτες ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Η σύσταση της Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ)

Το αντικείμενο της διασφάλισης ποιότητας, όπως αναφέρεται στο νόμο (άρθρο 1 §2):

« ...συνίσταται στη συστηματική, τεκμηριωμένη και λεπτομερή αποτίμηση, ανάδειξη και καταγραφή του έργου των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, με τη χρήση αντικειμενικών κριτηρίων και στην κριτική ανάλυση [του έργου]. ... Με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης λαμβάνονται από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και την πολιτεία τα απαραίτητα μέτρα διασφάλισης και βελτίωσης της ποιότητας του έργου που επιτελούν τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης στο πλαίσιο της αποστολής τους να παρέχουν ανώτατη παιδεία υψηλού ποιοτικού επιπέδου.»

Όργανα της Διασφάλισης Ποιότητας

Υπεύθυνα όργανα για τη Διασφάλιση της Ποιότητας ορίζονται κατά τον Ν. 3374/2005:

- Σε επίπεδο Ιδρύματος, η Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ), η οποία έχει πάγιο χαρακτήρα (Ν. 3374/2005, Άρθρο 2 §4).
- Σε επίπεδο Ακαδημαϊκής Μονάδας και αποκλειστικά για τη διάρκεια της Εσωτερικής Αξιολόγησης, η Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜΕΑ) και, προκειμένου για ειδικές περιπτώσεις, οι Ειδικές Ομάδες Αξιολόγησης (ΕΟΑ) (Ν. 3374/2005, Άρθρο 5 §2 και 3).
- Σε επίπεδο Εξωτερικής Αξιολόγησης, η ειδική Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης (ΕΕΑ). Οι προϋποθέσεις για τη συγκρότηση και σύνθεση της ΕΕΑ περιγράφονται αναλυτικά στο Ν. 3374/2005 (Άρθρο 8 §5).
- Σε επίπεδο Εθνικό, η ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ, Ν. 3374/2005, Άρθρο 10).

Όλα τα παραπάνω όργανα έχουν χαρακτήρα συντονιστικό και όχι επιτελικό-ρυθμιστικό. Η ευθύνη για τη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με τη διασφάλιση της ποιότητας στις Ακαδημαϊκές Μονάδες και τα Ιδρύματα ανήκει στα ισχύοντα αρμόδια όργανά τους, τα οποία δεν υποκαθίστανται καθ' οιονδήποτε τρόπο από τις ΜΟΔΙΠ, ΟΜΕΑ, και ΕΕΑ.

1.5 Η ΑΔΙΠ και ο ρόλος της

Η ΑΔΙΠ είναι η εποπτική και συντονιστική αρχή του συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας. Στο πλαίσιο της αποστολής της, μεταξύ άλλων, όπως αναφέρεται στον Ν. 3374/2005, Άρθρο 10 §2,

«Η Α.Δ.Ι.Π. εγγυάται τη διαφάνεια των διαδικασιών αξιολόγησης και έχει ως αποστολή την υλοστήριξη των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στην πραγματοποίηση των διαδικασιών που στοχεύουν στη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, την ενημέρωση της Πολιτείας και των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης για τις σύγχρονες διεθνείς εξελίξεις και τάσεις στα συναφή ζητήματα και την προαγωγή της έρευνας στον τομέα αυτόν.»

Σκοπός της ΑΔΙΠ είναι να διαμορφώσει και εφαρμόσει ένα ενιαίο σύστημα διασφάλισης ποιότητας, ως σύστημα αναφοράς για τα επιτεύγματα και το έργο που επιτελούν τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης. Επίσης, να συγκεντρώσει και να κωδικοποιήσει τις κρίσιμες εκείνες πληροφορίες, που θα καθοδηγήσουν την Πολιτεία στην αποτελεσματική ενίσχυση της Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας. Για την επίτευξη των σκοπών της, η ΑΔΙΠ συνεργάζεται και στηρίζει τις προσπάθειες των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης για

βελτίωση της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης, με στόχο να διασφαλισθεί η εμπιστοσύνη της ελληνικής κοινωνίας προς το σύστημα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Η ΑΔΙΠ είναι εξ ορισμού ένα πολυμελές, ανεξάρτητο θεσμικό όργανο, το οποίο απαρτίζουν ανώτατοι δημόσιοι λειτουργοί που προτείνονται από τα ίδια τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης και καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των επιστημών που συνθέτουν την Ανώτατη Εκπαίδευση της χώρας.

Οι διαδικασίες αξιολόγησης, ο κανονισμός λειτουργίας, καθώς και η διαδικασία διασφάλισης ποιότητας της λειτουργίας της ίδιας της Αρχής είναι διαφανείς και ανοικτές σε δημόσιο έλεγχο.

Η ΑΔΙΠ δεν είναι ούτε ελεγκτικός ούτε παρεμβατικός μηχανισμός στη λειτουργία, την αποστολή ή τη φυσιογνωμία της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

1.6 Κριτήρια και Δείκτες Διασφάλισης Ποιότητας

Τα αποτελέσματα των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας αποτιμώνται αναφορικά με τέσσερις ομάδες κριτηρίων: (α) *Διδακτικό Έργο*, (β) *Ερευνητικό Έργο*, (γ) *Προγράμματα Σπουδών*, και (δ) *Λοιπές Υπηρεσίες*. Κάθε ομάδα κριτηρίων περιλαμβάνει επί μέρους δείκτες, οι οποίοι αναλύονται περαιτέρω στον Ν. 3374/2005, Άρθρο 3 §3. Τα κριτήρια και τους δείκτες τυποποιεί, συμπληρώνει, και εξειδικεύει η ΑΔΙΠ με την έκδοση διευκρινίσεων, κατευθύνσεων και προτύπων (βλ. «Ανάλυση Κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων», Έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007).

2. Το σύστημα Διασφάλισης της Ποιότητας

Η διασφάλιση της ποιότητας είναι μία συστηματική προσέγγιση μέσω της οποίας κάθε Ακαδημαϊκή Μονάδα και το Ίδρυμα στο σύνολό του έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν και να βελτιώνουν τις ακαδημαϊκές τους δραστηριότητες σε συνεχή βάση.

Το σύστημα διασφάλισης της ποιότητας συντίθεται από τρεις επί μέρους διαδικασίες:

1. Την ετήσια αποτίμηση και καταγραφή του έργου των ακαδημαϊκών μονάδων (Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις)
2. Την περιοδική και ανά τετραετία κριτική-αξιολόγηση του έργου της Ακαδημαϊκής Μονάδας (Εσωτερική Αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση), και τέλος
3. Τον συγκερασμό των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης με πρόσθετη και αντικειμενική άποψη που προέρχεται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες εκτός της Ακαδημαϊκής Μονάδας (Εξωτερική Αξιολόγηση).

2.1 Διαδικασία ετήσιας αποτίμησης και Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις

Η συστηματική αποτίμηση και καταγραφή του έργου που επιτελεί κάθε Ακαδημαϊκή Μονάδα είναι το πρώτο βήμα της διαδικασίας για την διασφάλιση της ποιότητας.

Μέσα από τα συλλεγόμενα στοιχεία προκύπτει το περιεχόμενο της «Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης» που συντάσσεται με ευθύνη της κάθε Ακαδημαϊκής Μονάδας στη διάρκεια κάθε ακαδημαϊκού έτους. Σε επίπεδο Ιδρύματος, η Εσωτερική Έκθεση συντάσσεται ανά διετία, συγκεντρωτικά ως προς τις Ακαδημαϊκές Μονάδες, και σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις ετήσιες εκθέσεις αυτών.

Οι Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις παρέχουν στην Ακαδημαϊκή Μονάδα τη δυνατότητα να ελέγχει και να διαπιστώνει την ανταπόκριση της λειτουργίας της προς τους σκοπούς και τους στόχους που η ίδια έχει θέσει με την ιδρυτική της πράξη και με μεταγενέστερες αποφάσεις των αρμόδιων συλλογικών οργάνων της.

Σκοπός της διαδικασίας που οδηγεί στη σύνταξη των Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων, είναι η τακτική και συστηματική παρακολούθηση όλων των πτυχών του σύνθετου έργου που παράγει η Ακαδημαϊκή Μονάδα. Με την αποτύπωση των στοιχείων αυτών στην Ετήσια Εσωτερική Έκθεση η Μονάδα αποκτά πρόσβαση σε σταθερά σημεία αναφοράς, με τα οποία μπορεί να ελέγχει και να επαναπροσδιορίζει αυτοτελώς την ποιότητα των λειτουργιών της και, γενικότερα, την πορεία της σε σχέση προς στόχους που η ίδια θέτει.

Ειδικότερα, οι εσωτερικές εκθέσεις δίνουν, μεταξύ άλλων, την ευκαιρία στη Μονάδα να επιβεβαιώνει τους ρυθμούς και την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών της και να εντοπίζει εγκαίρως σημεία στα οποία απαιτείται να αναπτύξει πρόσθετες, νέες ή διαφορετικές βελτιωτικές δράσεις. Παράλληλα, και μέσα από διαδοχικές εσωτερικές εκθέσεις, η Μονάδα ελέγχει αυτοτελώς τη διαχρονική της πορεία, και μπορεί, στο πλαίσιο της περιοδικής εξωτερικής αξιολόγησης, να προβαίνει σε κριτική-αξιολόγηση του επιτελούμενου έργου, να το αναθεωρεί ή και να το επαναπροσδιορίζει.

Συλλογή των στοιχείων τεκμηρίωσης

Η συλλογή των στοιχείων τεκμηρίωσης γίνεται με ευθύνη της Ακαδημαϊκής Μονάδας, με τη συμμετοχή όλων των μελών του προσωπικού και των φοιτητών ή σπουδαστών της και για όλα τα επίπεδα λειτουργίας της.

Η σύνταξη της Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης προϋποθέτει την πλήρη και συστηματική συλλογή έγκυρων στοιχείων για τη λειτουργία της Ακαδημαϊκής Μονάδας σύμφωνα με κριτήρια και δείκτες που διασφαλίζουν την Ποιότητα. Κύριος στόχος της συλλογής των στοιχείων που θα αποτυπωθούν στην Ετήσια Εσωτερική Έκθεση είναι να εξυπηρετήσει και να διευκολύνει τόσο την καθημερινή λειτουργία της Ακαδημαϊκής Μονάδας, όσο και τη λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας της. Γι' αυτό τα στοιχεία τεκμηρίωσης πρέπει κατά κανόνα να συλλέγονται:

- Ανάλογα με την περιοδικότητά τους
- Με αναλογική συμμετοχή όλων των μελών της Ακαδημαϊκής Μονάδας (διδασκτικό και ερευνητικό, εκπαιδευτικό, διοικητικό προσωπικό, φοιτητές ή σπουδαστές) (βλ. απογραφικά δελτία και ερωτηματολόγιο μαθήματος/διδάσκοντος για τους φοιτητές) και
- Με διαδικασίες κοινής αποδοχής μεταξύ των μελών της Ακαδημαϊκής Μονάδας

Αντίστοιχα, και η Ετήσια Εσωτερική Έκθεση μπορεί να συντάσσεται είτε σταδιακά, κατά την πορεία συλλογής στοιχείων, είτε στο τέλος της περιόδου, με τρόπο που ορίζει η ίδια η Ακαδημαϊκή Μονάδα, προφανώς όμως με συγκερασμό και συνδυασμό των απόψεων όλων των μελών της. Οποσδήποτε, η προσέγγιση που θα ακολουθηθεί στη συλλογή στοιχείων, αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της ίδιας της Μονάδας, των μελών της και των αρμόδιων οργάνων της. Κύριος γνώμονας για την υιοθέτηση και οριοθέτηση της προσέγγισης αυτής και, στη συνέχεια, για τη σύνταξη των Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων θα πρέπει να είναι η τεκμηριωμένη αποτύπωση της πορείας επίτευξης, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, της αποστολής και των στόχων της Ακαδημαϊκής Μονάδας.

Σύνταξη της Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης

Στα βασικά της σημεία, η Ετήσια Εσωτερική Έκθεση αναφέρεται στα στοιχεία εκείνα που αποτυπώνουν τη λειτουργία της Μονάδας και αποτελεί συγκεντρωτική/περιληπτική παρουσίαση των στοιχείων τεκμηρίωσης (βλ. «Οδηγός εφαρμογής της διαδικασίας Εσωτερικής Αξιολόγησης», Έκδοση 1.0, Ιούλιος 2007).

Τα ποιοτικά, ποσοτικά ή και άλλα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην Ετήσια Εσωτερική Έκθεση είναι κυρίως ενδεικτικά του μέτρου διασφάλισης της ποιότητας που έχει ορίσει η ίδια η Ακαδημαϊκή Μονάδα, με γνώμονα τις εξελίξεις τόσο των επιστημών που θεραπεύει όσο και των ακαδημαϊκών θεσμών.

Μεταξύ διαδοχικών Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων η Μονάδα έχει την ευκαιρία και την υποχρέωση να ενισχύσει τα επιτεύγματά της ποσοτικά και ποιοτικά, αλλά και να αντιμετωπίσει τυχόν εκκρεμότητες ή προβλήματα που επισημάνθηκαν με την ανάλυση των στοιχείων τεκμηρίωσης. Οι μεταβολές δεδομένων και δεικτών που αποτυπώνονται στις διαδοχικές Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις επιτρέπουν στη Μονάδα να παρακολουθεί την πορεία και την επιτυχία των πρωτοβουλιών της.

Εύλογα, η σύνταξη της Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης διευκολύνεται σημαντικά από τη συστηματική, λεπτομερή και, κυρίως αξιόπιστη συλλογή των επί μέρους στοιχείων, τα οποία αποτελούν και την ουσιαστική της τεκμηρίωση. Όσο για την ποιότητα των στοιχείων, προφανώς εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια με την οποία υιοθετούνται και εφαρμόζονται οι διαδικασίες συλλογής των δεδομένων.

Όπως στη συλλογή των στοιχείων, η υιοθέτηση κατά τη σύνταξη της Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης, μεταξύ άλλων, των προτύπων, των κριτηρίων και των δεικτών διασφάλισης της Ποιότητας που ορίζει η ΑΔΙΠ (βλ. «Ανάλυση Κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων», Έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007) θα διευκολύνει σημαντικά την υλοποίηση από το Τμήμα της δεύτερης φάσης της διαδικασίας, δηλ. της Εσωτερικής

Αξιολόγησης. Εξ άλλου, η τυποποίηση των κριτηρίων θα επιτρέψει την αναγωγή των στοιχείων στο επίπεδο του Ιδρύματος σε δεύτερο στάδιο, και, τελικά, σε εθνικό επίπεδο.

Αυτονόητο είναι ότι κάθε Μονάδα μπορεί και πρέπει να εξειδικεύσει και να συμπληρώσει τα στοιχεία που συλλέγει και συνθέτει με πρόσθετα κριτήρια ή δείκτες, τα οποία κρίνει ότι αποτυπώνουν και αναδεικνύουν συγκεκριμένες πτυχές της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της.

Η αντιστοίχιση της Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης με τα πρότυπα της ΑΔΙΠ δεν είναι υποχρεωτική αλλά ευκαταία, ώστε να μπορούν τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν για τις Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις να χρησιμοποιηθούν, χωρίς πρόσθετη επεξεργασία, για τη συμπλήρωση των τυποποιημένων εκθέσεων *εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης*. Για διευκόλυνση των Τμημάτων, η ΑΔΙΠ προχώρησε στην έκδοση ενός πλαισίου οδηγιών για τη σύνταξη των Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων και, φυσικά, παραμένει στη διάθεση των ενδιαφερομένων για να βοηθήσει όπου χρειασθεί.

2.2 Διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης από την ίδια την Ακαδημαϊκή Μονάδα

Η Εσωτερική Αξιολόγηση αφορά στη διατύπωση κρίσης για την ποιότητα του έργου της Ακαδημαϊκής Μονάδας στην ανάλογη περίοδο.

Σκοπός της Εσωτερικής Αξιολόγησης είναι να διαμορφώσει η Ακαδημαϊκή Μονάδα κριτική άποψη για την ποιότητα του επιτελούμενου έργου της με βάση αντικειμενικά κριτήρια και δείκτες κοινής συναίνεσης και γενικής αποδοχής, και με τους ακόλουθους στόχους:

1. Την τεκμηριωμένη ανάδειξη των επιτευγμάτων της Ακαδημαϊκής Μονάδας
2. Την επισήμανση σημείων που χρήζουν βελτίωσης
3. Τον προσδιορισμό ενεργειών βελτίωσης
4. Την ανάληψη πρωτοβουλιών για αυτοτελή δράση εντός της Μονάδας, όπου και εφόσον είναι εφικτό
5. Τη λήψη αποφάσεων για αυτοτελείς δράσεις εντός του Ιδρύματος, όπου και εφόσον είναι εφικτό.

Όπως προβλέπει ο νόμος, «η έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης συνεκτιμάται κατά τη λήψη αποφάσεων από τα αρμόδια όργανα σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας της Ακαδημαϊκής Μονάδας ή του ιδρύματος». Η λήψη αποφάσεων σε επίπεδο Πολιτείας, προϋποθέτει κατά κανόνα το επόμενο στάδιο, αυτό της Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Η *Εσωτερική Αξιολόγηση* είναι μία τακτικά επαναλαμβανόμενη *συμμετοχική διαδικασία*, η οποία **διαρκεί δύο συνεχόμενα διδακτικά εξάμηνα και επαναλαμβάνεται το αργότερο κάθε τέσσερα έτη**. Πρόκειται ουσιαστικά για μια διαδικασία αυτοαξιολόγησης, που σηματοδοτεί την ίδια την ταυτότητα της Ακαδημαϊκής Μονάδας, καθώς αποτυπώνει και αναδεικνύει όλα τα χαρακτηριστικά της λειτουργίας της, θετικά και αρνητικά, και καταγράφει τις φιλοδοξίες της. Κατά τη διάρκεια της Εσωτερικής Αξιολόγησης καταγράφονται τα σημαντικότερα πορίσματα που προκύπτουν συνδυαστικά από τα συλλεγμένα στοιχεία με συμμετοχή όλων των μελών της Ακαδημαϊκής Μονάδας, αναφορικά με το υφιστάμενο και το επιθυμητό επίπεδο ποιότητας και τους τρόπους επίτευξής του. Η διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης ολοκληρώνεται με τη σύνταξη της *Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης* (ΕΕΑ), η οποία εγκρίνεται από την Ακαδημαϊκή Μονάδα και ακολούθως διαβιβάζεται, μέσω της ΜΟΔΙΠ, στην ΑΔΙΠ.

Υπεύθυνη για τον συντονισμό της εσωτερικής αξιολόγησης και τη σύνταξη της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης είναι η Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜΕΑ), που ορίζεται από την Ακαδημαϊκή Μονάδα. Η ΟΜΕΑ δεν αποτελεί πάγιο όργανο της Ακαδημαϊκής

Μονάδας. Η θητεία της ορίζεται και ισχύει για τη διάρκεια της Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Το έντοπο με τίτλο «Ανάλυση Κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων», Έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007, μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την υλοποίηση της διαδικασίας *Εσωτερικής Αξιολόγησης*. Έχουν περιληφθεί σ' αυτό τα γενικώς αποδεκτά κριτήρια Ποιότητας, τα οποία και αναλύονται με ειδικότερα ερωτήματα, ώστε να είναι δυνατή η αναγωγή των επί μέρους στοιχείων στο επίπεδο του Ιδρύματος (Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ) και, τελικά, σε εθνικό επίπεδο.

Υπογραμμίζεται ότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, οι Ακαδημαϊκές Μονάδες μπορούν να προσθέσουν ή και να εξειδικεύσουν συγκεκριμένα κριτήρια και δείκτες που απηχούν τις ιδιαιτερότητές τους, ορίζοντας σε κάθε περίπτωση με σαφήνεια το περιεχόμενο (τι και πώς;) και τη λογική (γιατί;) της διαφοροποίησής τους.

2.3 Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης από Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομώνων

Η Εξωτερική Αξιολόγηση συνίσταται στην κριτική-αναλυτική εξέταση των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης από την Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Σκοπός της Εξωτερικής Αξιολόγησης είναι η διαπίστωση της πληρότητας, της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας της Εσωτερικής Αξιολόγησης και των τεκμηριωτικών της δεδομένων και η διατύπωση ουδέτερης αντικειμενικής γνώμης με τους ακόλουθους στόχους:

1. την επισήμανση καλών πρακτικών και σημείων βελτίωσης
2. την ανάδειξη και την τεκμηριωμένη υποστήριξη εύλογων αιτημάτων της Μονάδας στο επίπεδο του Ιδρύματος και της Πολιτείας
3. τη συλλογή και ανάδειξη καλών πρακτικών εθνικής εμβέλειας.

Η διαδικασία της Εξωτερικής Αξιολόγησης ενεργοποιείται με τη κατάθεση της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης στην ΑΔΙΠ. Με βάση την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης αλλά και την άμεση γνωριμία της Ακαδημαϊκής Μονάδας (επίσκεψη και ανταλλαγή απόψεων), η επιτροπή εξωτερικών εμπειρογνομώνων συντάσσει την *Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης*. Η ΕΕΑ καλείται να αναλύσει σε βάθος τις διαπιστώσεις και τα πορίσματα της εσωτερικής αξιολόγησης ως προς:

- τα επιτεύγματα της Ακαδημαϊκής Μονάδας (ή του Ιδρύματος κατά περίπτωση)
- τα σημεία που χρήζουν βελτίωσης ή διορθωτικών ενεργειών
- την αποτελεσματικότητα των ενεργειών στις οποίες έχει ήδη προβεί η Μονάδα προκειμένου να διασφαλίσει και να βελτιώσει την ποιότητα του επιτελούμενου έργου της, και
- γενικότερα, τη συνέπεια της Μονάδας με την αποστολή και τους στόχους της.

Σύμφωνα με τον νόμο, «Η ΕΕΑ αποτελείται από πέντε μέλη, τα οποία προέρχονται από το μητρώο ανεξαρτήτων εμπειρογνομώνων που τηρεί η Α.Δ.Ι.Π. Το μητρώο ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων συντάσσεται ύστερα από υποδείξεις των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και της Α.Δ.Ι.Π. και ανανεώνεται κάθε τέσσερα χρόνια». Ήδη η ΑΔΙΠ απευθύνθηκε στις ακαδημαϊκές μονάδες και τα Ιδρύματα με το αίτημα να προτείνουν ειδικούς επιστήμονες συναφείς προς τα γνωστικά τους αντικείμενα προκειμένου να περιληφθούν στο Μητρώο ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων που ετοιμάζει η Αρχή.

Η ΑΔΙΠ θα εκδώσει στο προσεχές μέλλον οδηγίες και λεπτομέρειες για τη διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης και τη σύνθεση των επιτροπών εμπειρογνομόνων, οι οποίοι θα κληθούν, σύμφωνα με τον Νόμο 3374/2005, να την υλοποιήσουν.